

Justisdepartementet, Kriminalomsorgsavdelingen
Postboks 8005 Dep,
0030 Oslo

Deres ref:

Vår ref:
200824426-18

Dato:
27.01.2009

HØRING - NOU 2008: 15 OM BARN OG STRAFF

Det vises til brev fra Kriminalomsorgens sentrale forvaltning datert 23.10.2008, hvor det bes om høringsuttalelser.

NOU 2008: 15 om barn og straff har vært forelagt alle enhetene i kriminalomsorgen region sørvest. Regiondirektøren har følgende bemerkninger til høringsnotatet.

4.3.11 Personundersøkelse, omfang, kvalitet og innhold

Utvalget har i egen undersøkelse gjennomgått 150 straffesaker mot barn. I 1/3 av de undersøkte sakene var det gjennomført personundersøkelse. Utvalget fant at disse varierte sterkt i kvalitet alt fra undersøkelser med flere kildehenvisninger og gode opplysninger om forhold rundt gjerningsperson til undersøkelser med kun siktede som kilde. Dette viser tydelig behov for kvalitetssikring av arbeidet med personundersøkelser og må tas til følge i forbindelse med revisjon av rundskriv G-13/2003 om personundersøkelser. Personundersøkelse kan i seg selv neppe være tilstrekkelig kartlegging og dokumentasjon i saker hvor barn begår alvorlige og gjentatte straffbare handlinger. Utvalget peker i pkt. 5.1.4 s. 53 på behovet for grundig kjennskap til ungdommens situasjon.

"Risikoprinsippet, responsivitetsprinsippet og behovsprinsippet har klare implikasjoner for utredningsarbeidet, der en vurderer ungdommens risikonivå, behov, evner og læringsstil".

Grundig utredning i forkant vil gi domstolen best mulighet for å idømme riktig reaksjon. I tillegg må behov for tiltak forplikte andre instanser når det gjelder samarbeid og iverksetting av habiliterende tiltak både i løpet av straffegjennomføringen og også etter at staffen er gjennomført i langt sterkere grad enn det som er tilfelle i dag.

5.1.5 Behov for forskning

Regiondirektøren støtter utvalgets uttalelse om behov for forskning om unge lovbrytere både når det gjelder behov for mer kunnskap om barn med bestemte individuelle kjennetegn er mer utsatt enn andre og hvordan den individuelle utviklingen påvirkes av miljømessige forhold. Videre er det behov for forskning på hvordan bruk av reaksjonsmåter som tvang, straff og behandling påvirker tilbakefall til kriminalitet.

Utvalget foreslår en ny straffereaksjon som bygger på restorative justice. Målgruppen for reaksjonen er barn som begår gjentatt / og eller alvorlig kriminalitet. Reaksjonen skal være et alternativ til ubetinget fengselsstraff.

Dersom denne ordningen blir innført bør den eventuelt innføres som en avgrenset prøveordning og følges av forskning i prøveperioden. Dette for å få en grundig vurdering av om ordningen fungerer hensiktsmessig for målgruppen, om målgruppen er i stand til å gjennomføre denne typen reaksjon uten å begå nye, straffbare forhold i gjennomføringstiden og om en oppnår de resultatene som er ønsket.

5.1.3.2 Restorative justice

Regiondirektøren merker seg utvalgets gjennomgang av forskningsresultater når det gjelder Restorative justice. Forskningsresultatene det vises til er motstridende og ikke entydige når det gjelder om restorative justice faktisk har en kriminalitetsforebyggende effekt. Det vises videre til at forskningsresultatene er vanskelige å fortolke på grunn av ulike oppfatninger om hvordan restorativ justice skal defineres og måles, og hvordan en skal definere og måle tilbakefall til kriminalitet.

Kapittel 9. utvalgets vurderinger

Regiondirektøren støtter utvalgets forslag om at barneverntjenesten må bli lovpålagt et forpliktende ansvar for oppfølging av tiltak både når barnet er varetektsfengslet, under straffegjennomføringen og etter at dommen er ferdig sonet. Spesialisthelsetjenesten innenfor rus og psykiatri må også gis et lovpålagt tilsvarende ansvar. Alle som har behov for langvarige og koordinerte tjenester har rett til å få utarbeidet en individuell plan. Erfaringsmessig skjer dette i for liten grad

Regiondirektøren støtter også utvalgets forslag om at politiets plikt til å gi melding til kommunens barneverntjeneste der det er aktuelt å begjære fengsling av en person under 18 år blir skjerpet.

9.5.2 Generelt om valg av straffereaksjon

Det er viktig at straffens lengde utmåles på bakgrunn av gjeldende straffeutmålingsprinsipper og straffeutmålingstradisjon og at straffens lengde står i et rimelig forhold til den straffbare handlingens straffverdighet. Reaksjonens lengde må ikke forlenges på bakgrunn av at siktede har et betydelig behov for habilitering. Utvalget viser (s. 146) til en Høyesterettsdom Rt. 2003 s.1455 der gjennomføringstiden for samfunnsstraff ble satt til ett år og seks måneder, til tross for at den subsidiære fengselsstraffen var på ti måneder. Begrunnelsen for dette var å tilpasse samfunnsstraffen til domfeltes skolegang, og fordi en anså at kriminalomsorgens oppfølging av domfelte i en lengre periode ville være heldig. Utvalget legger til grunn at Høyesteretts uttalelser i denne saken blir tatt hensyn til ved fastsettelse av gjennomføringstid i saker der domfelte er ung. Det er imidlertid viktig å skille mellom straff og de behovene domfelte eventuelt måtte ha for tett oppfølging over lang tid.

De fleste straffene som idømmes er relativt kortvarige. Det er viktig å ha et realistisk forhold til hva det er mulig å oppnå av endring i løpet av straffegjennomføring. Av denne grunn er det essensielt at det inngås et forpliktende samarbeid med andre etater som må ha et lovpålagt ansvar for tiltak under straffegjennomføringen samt videre oppfølging av domfelte når straffen er gjennomført.

Erfaringsmessig kan det være krevende for barn å forholde seg ordnet over tid til de krav og vilkår som stilles i forbindelse med gjennomføring av ulike straffereaksjoner i frihet. Gjentatte og/eller alvorlige brudd på fastsatte vilkår kan føre til at straffen helt eller delvis omgjøres til ubetinget fengsel. En vil på bakgrunn av dette måtte påregne at en del barn som dømmes til annen reaksjon må sone hele eller deler av dommen i fengsel.

9.5.4.2 Overføring til konfliktrådet

Utvalget foreslår at i saker der det enten ikke er en fornærmet eller fornærmede ikke ønsker å møte, skal en representant for fornærmede eller fornærmedegruppe kunne møte til mekling i konfliktrådet i stedet.

Dersom fornærmede av ulike årsaker ikke ønsker å møte i konfliktrådet selv, men ikke motsetter seg at saken overføres til behandling i konfliktrådet støtter regiondirektøren utvalgets forslag om at vedkommende kan bli representert av andre som er indirekte berørt av lovbruddet.

Det er imidlertid nødvendig å respektere en fornærmedes valg dersom denne ikke ønsker at saken blir behandlet i konfliktrådet. Et viktig prinsipp når det gjelder behandling i konfliktråd er nettopp frivillighet og at verken offer eller gjerningsperson blir utsatt for manipulering, overtalelsesstrategier eller press for å gjøre mekling i konfliktråd mulig.

9.5.5 En ny straffereaksjon

Utvalget foreslår å innføre en ny straffereaksjon som alternativ til ubetinget fengsel for barn som har begått gjentatt og eller alvorlig kriminalitet. Reaksjonen skal bygge på prinsippene for restorative justice, og innebære at domfelte skal gjennomføre et ungdomsstormøte tilrettelagt av en ungdomskoordinator. Ungdomsstormøtet skal munne ut i en ungdomsplan som skal godkjennes av domstolen. Utvalget foreslår å opprette en ny straffegjennomføringsetat i og med at ansvaret for gjennomføring av denne reaksjonen er lagt til konfliktrådet.

Ungdomskoordinatoren må ha en egen administrasjon. Regiondirektøren mener det er kriminalomsorgen som må administrere gjennomføringen av den nye straffereaksjonen. Kriminalomsorgen har lang erfaring med å koordinere ulike tjenester og en administrasjon som kan håndtere både gjennomføring av straff inkludert kontroll av fastsatte vilkår og bruddproblematikk.

Det vurderes som betenkelig at konfliktrådet i praksis vil bli en ny straffegjennomføringsetat. Forslaget innebærer en form for straffegjennomføring som krever solid kompetanse. Slik kompetanse har ikke konfliktrådet. Friomsorgen har kompetanse og lang erfaring i å praktisere regelverket for brudd på samfunnsstraff. Utvalget foreslår at dette regelverket skal gjelde for den nye straffereaksjonen og hjemles i konfliktrådsloven. Det synes underlig at konfliktrådet skal gis ansvar for dette så lenge friomsorgen allerede har den nødvendige erfaring og kompetanse. Friomsorgen gjennomfører i dag dommer hvor domfelte er løslatt fra fengsel med møteplikt, samfunnsstraff, program mot ruspåvirket kjøring og straffegjennomføring med elektronisk kontroll. En kan risikere å komme i den situasjonen at unge domfelte behandles forskjellig, og at det utvikler seg en ulik praksis. Forslaget bryter også med prinsippet i St.meld. nr. 37 (2007-2008) om sømløs straffegjennomføring.

Ved brudd på samfunnsstraff og program mot ruspåvirket kjøring er det regiondirektøren som fremmer brudd sakene for domstolen. Ved den foreslåtte nye ordningen er det påtalemyndigheten. Dette vil innebære en fragmentering av straffegjennomføringen. Regiondirektøren ser det som underlig og uheldig at konfliktrådet skal håndtere denne gruppen domfelte og etterlyser en bedre begrunnelse for forslaget.

9.6.3.3 Tilretteleggelse for soning i små enheter

Regiondirektøren støtter utvalgets forslag om at egne enheter ikke bare skal være for barn.

En sammensetning av barn og utvalgte voksne kan ha en stabiliserende og positiv effekt i seg selv.

Det er imidlertid et spørsmål om små enheter vil være i stand til å dekke ulike behov unge domfelte måtte ha. Erfaringen med etablering av rusmestringsenheter i fengsel viser at det i særlig grad har vært vanskelig å få spesialisthelsetjenesten i forhold til helsedelen å inngå i et forpliktende samarbeid. Også med tanke på nødvendig kompetanse vil dette være vanskeligere å etablere i de små enhetene.

Med hilsen

Gudmund Idsø
regiondirektør

Jorunn Molvær
rådgiver